

GUSTAF FREDRIK MÖLLER.

Vår Förening har nyligen förlorat en af sina mest nitiske och kunskapsrike arbetande medlemmar. Regementsläkaren vid kongl. Skånska dragon-regementet, riddaren af kongl. vasaorden, medicine licentiaten och chirurgie magistern GUSTAF FREDRIK MÖLLER, som afled i Trelleborg, torsdagen den 10 oktober af ett hjärtlidande, hvars första symptoner han erfor under juli månad sistl. år, och hvilka då bestodo af »trötthet och besvärlig andtäppa». Under detta års sommar tillbragte han sju veckor vid Ulricehamns sanatorium, där han rönte en väsentlig förbättring, hvilken fortfor ännu någon tid efter hans hemkomst i början af augusti månad, men som snart visade sig vara blott en

bedräglig förhoppning. Dagen före sin död hade han ingått i sitt 64 lefnadsår och sålunda endast med några timmar öfverskridit ålderdomens gräns: det 63:e året, romarnes *Annus climactericus*. Tisdagen den 15 oktober anförtroddes hans stoft åt jordens moderliga sköte.

GUSTAF MÖLLER föddes på Sjörup i Vestra Ahlstads församling af Malmöhus län den 9 oktober 1826; fadren var kronolänsmannen i Skytts härad, v. auditör OLOF EIESEL MÖLLER och modren: GUSTAFVA FREDRIKA SCHLYTER, dotter af prosten och kyrkoherden i nämde församling: ADAM SCHLYTER. Efter att hafva genomgått Malmö högre elementarläroverk blef han student i Lund 1843, med. fil. kandidat 1850, medic. kandidat 1853, medic. licentiat 1855 och kirurgie magister 1856. Samma år bosatte han sig såsom praktiserande läkare i den omkring en mil från hans barndomshem belägna köpingen Trelleborg, där han sedan haft sin verksamhet oafbrutet under en tid af 33 år. År 1862 blef han antagen till distriktsläkare inom Skytts härad med station i köpingen och ingick två år därefter på militärläkarebanan, då han utnämdes till 2:a bataljonsläkare på samma regemente, där han vid sitt nyss timade frånfälle innehade regementsläkaretjänsten. Tio år härefter, år 1874, sökte och erhöll han 1:a bat.-läkaretjänsten vid Norra skånska infanteri-regementet, hvilken tjänst han innehade till år 1880, då han på egen begäran erhöll transport till motsvarande tjänst på sitt gamla regemente, hvarest han år 1884 utnämdes till regementsläkare, och samma år till riddare af kongl. vasaorden. Från år 1868 hade Trelleborg erhållit stadsprivilegier och MÖLLER blef nu den första stadsläkaren därstädes. Redan förut använd i kommunens angelägenheter blef han nu jämväl en af stadens fullmäktige och valdes år 1875 till ordförande bland desse, hvilken befattning han sedan oafbrutet innehade till innevarande års början, då hans tilltagande sjuklighet nödgade honom att taga afsked från en tjänst, som han med heder beklädt under en tid af 14 år. Utom dessa befattningar såsom både civil- och militärläkare samt kommunalman hade han under sina krafts dagar och ända till sin under det sista lefnadsåret inträdda sjuklighet utöfvat en ganska vidsträckt och ansträngande enskild praktik, hvilken ganska ofta hindrade honom från sysselsättning med sitt älsklingsstudium,

entomologien, samt från exkursioner i omnejden, hvaröfver han i sina förtroliga bref ej sällan beklagar sig.

Redan under sin första studenttid var han känd såsom en god sångare och lärer hafva varit en bland medlemmarne i den s. k. »Lindbladiska kvartetten», hvarjämte han förvärfvat sig en ej vanlig skicklighet såsom flöjtist (ja äfven fagottist), och ännu på senaste åren gerna deltog i ensemblemusik, helst klassisk, sådan den ofta i hans angenäma och gästfria hem utöfvades. Att han med dessa förutsättningar var »en angenäm och eftersökt sällskapsman» följer af sig själf, men säkerligen uppskattades och värderades han dock mest af de närmare vänner och lärjungar, som hade lyckan att få njuta af hans omfattande och gedigna kunskaper *in entomologicis*, där han var grundligt hemmastadd inom de fleste ordningar, men förnämligast dock inom *Coleoptera* och *Hymenoptera*. Det var i denna egenskap vår Förening, redan från början af sin tillvaro fick räkna honom såsom en högt värderad medlem och jämväl fått i flere från hans hand till dess Tidskrift insända originalafhandlingar — af hvilka flere funnits värdiga att reproduceras i utländska facktidsskrifter och det t. o. m. på andra sidan atlanten — röna talande bevis på hans skarpsinne och iakttagelseförmåga, parade med flit, ihärdighet och samvetsgrannhet: allt egenskaper, som känneteckna den rätte naturforskaren. Därjämte var han från år 1885 medlem af »*Société Entomologique de France*», specielt intresserad för »*Coléoptères, Hyménoptères, surtout Ichneumonides*», som det heter i sällskapet »*Liste de Membres*».

Det är sannolikt att hågen för insekternas studium tidigt fått näring hos M.; visst är att han, redan häruti hemmastadd, under sina första studentår och i sällskap med sin 2 år äldre vän, THOMSON, företog entomologiska exkursioner kring Lund (till »Fågelsång med Landby och Ryd», »Kjeflinge» etc. samt till »Klinta vid Ringsjön») äfvensom att bägge vid denna tid företrädesvis studerade *Coleoptera*. Från början af 1850-talet synes ett längre afbrott i dessa studier hafva egt rum under det M. avslutade sina medicinska studier dels i Lund och dels i Stockholm, äfvensom under de första åren af hans praktiska verksamhet såsom läkare. Men: »*on revient toujours à ses premiers amours*» heter det och med ingången af 1860-talet synes hans gamla håg

hafva vaknat till nytt lif. Närmaste anledningen härtill lärer ha varit, att en telegrafkommissarie E., som vistats någon tid i Kalix (nära polcirkeln) insamlat en del skalbaggar, hvilka han försökt att bestämma och visat sin samling för M. som, efter så många års förlopp, dock hade så väl reda på djuren, att han kunde rätta alla felaktiga bestämningar. Hans håg för entomologien, häraf ytterligare lifvad, föranledde en skrivelse till vännen THOMSON i Lund med begäran, att denne skulle sända honom hvad som utkommit af hans nya arbete öfver »*Skandinaviens Coleoptera*». Med den energi och det allvar, hvarmed M. alltid egnade sig åt hvarje sak, började han att sätta sig in i de nya och förändrade systematiska anordningarne och följde sedan, alltjämt lika ifrig, THOMSONS under åren 1871—78 utgifna *Hymenoptera Scandinaviæ*. Denna ordning intresserade M. om möjligt mer än *Coleoptera* och var det nu företrädesvis de i 4:de och 5:e tomen af sistnämnda arbete beskrifna *Pteromaliderna*, som blefvo hans älsklingar. Redan på 1860-talet hade han börjat studera dessa vackra smådjur — insektsverldens kolibris — om hvilka SCHMIEDEKNECHT yttrat, »att äfven den största järnflit skall för alltid stranda på dessa djur.» M. var äfven här en flitig medarbetare åt THOMSON, hvarom nämnda arbete från 1875—78 bär vittnesbörd på många ställen; särskildt genom den vackra *Torymiden*, *Lioterphus Mölleri*, hvilken M. funnit i bägge könen under mötestjänstgöring vid Herrevads kloster, och af hvilken TH. bildat ett nytt slägte, grundadt på antennsträngens egendomliga bildning.

Under senare år har M. funnit flera nya svenska arter, af hvilka 3 äro beskrifna af honom själf i Föreningens Tidskrift. I slutet af 1887 afsände M. en typsamling af svenska *Pteromalidæ*, så fullständig han kunde åstadkomma, till GUSTAV MAYR i Wien, som då ämnade bearbeta det Europeiska materialet af denna grupp. Från honom fick M. i utbyte 86 arter *Pteromalider*, däribland flere Dalmanska och Bohemanska species, som han ej sett förut, hvarjämte följde MAYRS uppsats öfver Europas *Torymider*, hvilken M. länge förgäfves spanat efter i antiqvaria-terna. Äfven *Proctotruperinas* närbeslägtade familj, af hvilka mer än 300 svenska arter äro beskrifna, har M. ökat med 2 af honom jämväl i Tidskriften beskrifna nya arter. Af Fam. *My-maroidæ*, som bildar öfvergången mellan dessa bägge familjer

och hvaraf omkring 60 arter äro kända inom Tyskland och England, har M. äfven funnit några arter i Sverige. De äro, som bekant, helt små djur (fr. 0,5—1,5 m.m.), hvilka parasitera i fjärläg, men öfver dessa finnes lika litet som öfver *Braconiderna* något skandinaviskt arbete.

Men den familj, som under senare år mest intresserade M. var dock *Ichneumonidernas*, särskildt det stora släktet *Ichneumon*. Den 7 jan. 1886 skrifer han härom: »Hvad *Ichneumones* beträffar skall det bli högst intressant att se THOMSONS och HOLMGRENS utredning af desamma, då de arbeta hvar för sig och utan att hafva reda på hvarandras åsigter. Denna grupp tyckes nu ha blifvit gouterad; utom våra svenska vänner arbeta i dessa tider engelsmännen BRIDGEMAN och FITCH, tyskarne TISCHBEIN och KRIECHBAUMER med de samma; fransmännen LETHIERRY och PUTON intressera sig äfven för dessa ståtliga, men svårbestämbara djur». Redan 1880 hade HOLMGREN i sina »*Adnotationes ad Ichneumonologiam Suecicam*», införda i Ent. Tidskrifts 1:sta årgång, ökat släktets förut af honom beskrifna 123 svenska arter med 17, sedan 1864 nyfunna arter, hvaribland 8 *novæ species*. Men då fortsättningen häraf lät vänta på sig, började MÖLLER en revision af det stora släktet, hvarvid han emellertid mötte oöfvervinneliga svårigheter vid utredningen af *luctatorius*-gruppen, såsom han i bref benämner densamma. Det var härvid hanarne, som erbjödo de största svårigheterna och dessa hade snarare ökats än minskats genom HOLMGRENS »*adnotationes*». Det befanns att auktorerna dels ofta beskrifvit könen af *samma* art med *olika namn* och dels förenat könen af *olika* arter under *samma namn*. För att undvika den villervalla, som häraf blef en följd, hade THOMSON och MÖLLER vidtagit den utvägen att beskrifva *endast honor* af nya arter, men ställa de okända hanarne åsido tillsvidare och till dess utrönt blifvit hvart de borde föras. Slutligen har MÖLLER i Tidskriften, 1883, beskrifvit en af honom vid Kempinge nyfunnen art: *I. clavipes* jämte 3 för Sverige nya GRAVENHORSTSKA och WESMAELSKA arter; och HOLMGREN år 1883: 3 i Norrland nyfunna arter, hvilka han nämt efter: MÖLLER, RINGIUS och RUDOLPHI.

Af biologiska rön och iakttagelser var M. jämväl högligen intresserad. Sålunda säger han i bref af den 25 aug. 1885:

»Samla, uppföd och kläck fjärillarver! Det är ett stort nöje, och så får man: 1) vackra exemplar, 2) parasiter, 3) biologiska facta.» På detta sätt har han i fem år, 1882—86, studerat »*Kålfjärillarvens parasiter*» och framlagt de vackra resultaten af sina forskningar i Tidskriften för sistnämnda år pag. 81—85. Men han har äfven i bref till mig af den 5 april 1884 och den 17 maj 1885 härom yttrat ett och annat, som jag anser förtjäna att här meddelas, såsom kompletterande det nämnda referatet. »Jag beslöt i höstas», heter det i de första af brefven, »att samla in *Microgaster*-kokonger (som de kallas) för att få reda på huru det förhöll sig med *Hemitelis* och *Pezomachi* dubbelparasitism; hittills har jag kläckt 118 *Dibrachys* ♂♀ och 36 *Hemiteles* ♂; ännu ingen ♀ af de senare och alls ingen *Microgaster*. Skulle nu möjligen ingen *Microgaster* alls framkomma, kommer jag att våga det påståendet att *Hemiteles* ej är dubbelparasit, utan lika primär sådan, som *Microgaster*, ty jag har puppor efter larver utkrupna ur kålfjärillarver i lyckat kärl, oåtkomliga för både *Hemiteles* och *Pteromaliner* och man kan väl knappt tänka sig möjligheten af att en *Hemiteles* ♀ skulle kunna lägga sitt ägg på *Microgaster*-larven medan han ännu dväljes inom fjärillarvens kropp; dock naturens vägar äro underliga och ännu återstå 126 puppor att kläcka». — Af *Microgaster* kläcktes emellertid 13 ♂ 4 ♀ fr. d. 19 april till den 10 juli 1884 enl. Ent. Tidskr. 1886 pag. 84.

Den senare af de bägge skrivelserna lyder sålunda: »Du minnes kanske att jag nämde om mina försök med att uppföstra kålfjärillarver för att utröna vid hvar tid de möjligen attackerades af *Microgasterer*. Jag har fått dessa kokonger från såväl fullvuxna larver som från yngre, uppfödde inne i burar, oåtkomlige för någon parasit. Häraf kan således slutas, att *Microgaster* i ett tidigt skede af larvlifvet insticker sina ägg. *Microgasteres* kläcktes: en del redan i augusti 1884 (från fullvuxna larver), resten i maj och juni 1885 (från de inne uppfödde) och ännu finnas lefvande larver i kokongerna. I december öppnade jag en del af desse för att se om i dem funnos några parasitlarver; mycket riktigt fann jag i 4 st. puppskelett och en liten, blank, oval larv samt i en puppskelett jämte tre dylika larver; dessa antog jag tillhöra *Hemiteles fulvipes*, men

blef ej litet flat, då jag vid hemkomsten från regementsmötet fann en mängd döde och några lefvande *quadrimera Pteromaliner* i bägge könen; således hvarken *Hemiteles* eller den *pentameræ Dibrachys Boucheanus*; nej! en *Tetrastichus* närmast lik *Evonymellæ* (BOUCHÉ) men ♂ utan abdominalfläck och ♀ med olika skulptur på thorax. Hvar har nu detta odjur kommit ifrån? Utan tvifvel från kål-larvens kropp, därifrån de små larverne sugit sig fast vid *Microgaster*-larvens kropp och följt med, då dessa borrar sig ut och således blifvit inspunne jämte sina värdar. *Tetrastichus* måste passa på i ett tidigare stadium under hudömsningen att inbringa sina ägg i larvens kropp, ty den har en kort *terebra*. Antagligen kommer jag att beskrifva nämnda parasit såsom *n. sp.*», tillägger M., hvilket ock skett i tidskriften l. c. pag. 83. TISCHEINS mening, att *Dibrachys* skulle vara parasit i 2:dra ordningen på *Hemiteles* är väl ej härmed tillfullo vederlagd, som M. själf anmärker l. c. pag. 85, och resultaten af hans ännu i maj 1888 fortsatta iakttagelser rörande dylika kläckningar gåfvo endast: *Hemiteles fulvipes* i mängd, men ingen *Braconid* eller *Pteromalid*, hvadan den biologiska gåtan får bli olöst till en annan gång», säger M. och man kan ej gerna undgå, synes mig, att häri se en kraftig sporre till fortsättning af dylika iakttagelser, hvilka snart sagdt *hvar* som helst kunna åstadkommas, ehuru visserligen ej af *hvem* som helst, enär de förutsätta mycken urskiljning och stor iakttagelseförmåga.

Såsom preparatör och samlare intager MÖLLER ett utmärkt rum genom sin noggrannhet och flit. Visserligen synes han från början hafva varit autodidakt, men han blef snart uppmärksammad, särskildt af professor BOHEMAN, med hvilken han redan i början af 1860-talet låg i bytesaffärer och hvars preparationsmetod han redan då tillegnat sig. Det är visst att BOHEMAN satte ett högt värde på MÖLLERS insigter och skicklighet såsom preparatör äfvensom att han personligen besökte honom i Trelleborg och tog hans samlingar därstädes i skärskådande. Ännu år 1868 (BOHEMANS dödsår) begagnade MÖLLER dennes »korta lappar» vid uppsättning af små insekter, men redan 1870 började han begagna längre kartongstöd för undvikande af grönspån. Under senare år började han i stället använda kalker-lärfit, som lärar hafva fördelen att ej blifva brunaktigt med tiden. År 1884

började han på THOMSONS tillstyrkan begagna svarta nålar, hvilkas flera företräden han ofta framhållit, förnämligast den att de ej oxideras, hvarigenom eljes ofta »dyrbara insekter under längre tids förvaring söndersprängas». Under vintern 1886—87 omstack han sina samtliga *Ichneumones* och *Crypti* på svarta nålar och spände vingarne på af honom själf inventerade spannbräden — ett tidsödande arbete, då dessa djur upptogo ej mindre än 10 vanliga insektlådor i hans samling.

Det är själfklart, att en man, så intresserad och kunnig i sitt fack, gerna skulle meddela sina kunskaper och sin erfarenhet åt personer, som ville egna sig åt insekternas studium. Bland dem han tidigt (redan på 1860-talet) biträdt med råd och dåd var folkskoleinspektören d:r G. STRÖM, [efter hvilken en ny *Laccophilus*-art af THOMSON i *Opuscula* pag. 535 blifvit uppkallad], hvilken under sina inspektionsresor i Helsingland flitigt insamlade *Dytiscider*, efter MÖLLERS anvisningar och af honom därtill uppmuntrad; vidare under senare år den flitige ichneumonidsamlaren C. MÖLLER på Wedelsbäck (Stehag) som jämväl gjort en mängd vackra fynd, hr C. P. J. PETTERSSON, Håslöf, hrr B. VARENIUS, Malmö, stud. EKMAN, Alnarp, m. fl. Ofta begagnade han skolynglingar såsom biträden vid sina exkursioner, hvarvid de af honom erhöilo en grundlig undervisning och ofta gjorde goda framsteg; bland dessa må nämnas: AUG. EHRENBORG från Halland, vid hvilken M. fäste goda förhoppningar; och på sista tiden: SIGFRID OLSSON m. fl.; de voro honom till god hjälp vid insamling af »galler» från ek, bok, pil, poppel etc., blomkorgar af *Carduus*, *Cirsium*, *Centaurea*, stänglar af *Fraxinus*, *Sambucus*, *Rubus*, etc. för hans kläckningar.

Allt hvad MÖLLER och hans medhjälpare kunde finna af värde underställdes THOMSONS kritiska granskning; detta skedde vanligen vid deras ömsesidiga besök hos hvarandra i Lund eller Trelleborg. Somrarne gjordes ofta gemensamma exkursioner såsom kring Pålsjö, Lund, Kempinge ljung, Bökeberg med Fjellfotasjön o. s. v. På det sistnämnda stället möttes de ofta pr järnväg och deltog härvid ej sällan MÖLLERS maka i dessa små utfärder i en omvexlande yppig natur med sin täta bokskog och vackra sjö. I början af augusti månad 1884 hade jag nöjet att i dessa tre personers sällskap därstädes tillbringa en oförgätlig dag, då

vi alla hjälptes åt att infånga hvad hvar och en fann vara af intresse. En stor sällsynthet, som jag förvarar som minne af denna dag är den vackra Longicornen: *Agapanthia villosa-viridescens* DE GEER, ♂♀, egendomlig för Skåne.

GUSTAF MÖLLER var sedan 1858, den 16 juli, förenad i äktenskap med sin kusin: ANNA MARIA OLEIDA, med hvilken han i mer än 30 år lefvat tillsammans i ett lyckligt men barnlöst äktenskap.

Från trycket har MÖLLER utgifvit följande skrifter:

1. Novæ Hymenopterorum Species descriptæ. — Ent. Tidskr. 3, 1882., p. 179—181 (5 n. sp.)
2. Bidrag till kännedomen om parasitlivet i galläpplen och dylika bildningar. — Ent. Tidskr. 3, 1882, p. 182—186, 205, öfvers. i Psyche Vol. 4. 1883, p. 89—91 under titeln: »Contribution to the knowledge of parasitic life in galls».
3. Bidrag till Sveriges Hymenopterfauna. — Ent. Tidskr., 4, 1883, p. 91—95, 120, (2 n. sp.)
4. Om kålfjärillarvens parasiter. — Ent. Tidskr. 7, 1886, p. 81—85, 137.
5. Parasitkläckningar. — Ent. Tidskr. 7, 1888. p. 87—88, 138.
6. *Saturnia Pyri* Schiff, tagen i Skåne. — Ent. Tidskr. 7, 1888, p. 144, 199.

Skeninge den 12 november 1889.

C. H. Nerén.

RÉSUMÉS.

(Page 181 du texte.)

GUSTAF FREDRIK MÖLLER: *Nécrologie.*

La société entomologique vient de faire une nouvelle perte en la personne de l'un de ses membres les plus zélés et les plus actifs, M. G. F. MÖLLER, médecin major au régiment des dragons de Scanie, mort à Trelleborg (Scanie), le jeudi 10 octobre dernier, d'une affection du coeur qui avait commencé en 1888.

MÖLLER, né le 9 octobre 1826 à Sjörup, paroisse de Vestra Ahlsta, gouvernement de Malmö, s'est, à côté de les nombreuses occupations publiques et privées, adonné avec ardeur à l'étude de l'entomologie et spécialement à celle des Hyménoptères.

On trouvera à la fin de l'article nécrologique suédois la liste des travaux publiés par MÖLLER dans le domaine de l'entomologie, la plupart rédigés exclusivement pour cette Revue.
